

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščenec, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 93.

Sobota, 15. novembra 1930.

Leto V.

Avstrijske volitve in Jugoslavija.

Marsikomu se bo zdelo, da avstrijske volitve niso v nikakršni zvezi z Jugoslavijo. Vendar ni tako. Pozitivno lahko trdimo, da moramo Jugoslovani biti zadovoljni in veseli, da je avstrijska socialna demokracija tako temeljito porazila predvsem fašizem in krščanske socialce.

Vse demokratične stranke se vse izida volitev v prepričanju, da so te volitve vsaj moralna garancija, da se ne bo nihče upal dirati v demokratično ustavo avstrijske republike in da bo razvoj tekel mirno svojo pot brez notranjih nemirov, ki bi izpodkopavali ugled avstrijske republike. To so razumljivi razlogi.

Za Jugoslavijo pa imajo avstrijske volitve poseben političen pomen. Med Jugoslavijo in Italijo so bile ponovno napete razmere, ki jih je provociral italijanski fašizem. In ni prav mnogo dvoma, če bi bile politične razmere drugačne kakor so, da bi bil italijanski fašizem še bolj agresiven proti Jugoslaviji. Vemo, da je bil avstrijski fašizem dogovorjen z italijanskim, da pusti italijanski vojski prehod preko Koroške za hrbet Jugoslavije in jo s tem podpira v slučaju vojne. Socialna demokracija je takrat odločno protestirala proti takemu vmešavanju v notranje razmere tuje države ter stala odločno na stališču, da mora avstrijska vlada vsak tak poizkus preprečiti in organizirano delavstvo bi bilo vsakršno vmešavanje tudi samo preprečilo v varstvo miru in prepričitev novega klanja. Tega miroljubnega stališča avstrijske socialne demokracije jugoslovanski državljani ne morejo in ne smejo nikdar pozabiti.

Z avstrijskimi volitvami je pa bila poražena tudi habsburška politika drja Seipla, krščanskih socialcev in fašistov. Vsakomur mora biti znano, kaj bi pomenila za podunavske dežele in Balkan restavracija Habsburžanov. Habsburžani bi ne prišli sicer takoj na prestol, ali vedeti moramo, da se za to pripravljajo tla na Madžarskem in v Avstriji. Z zmago avstrijskih krščanskih socialcev in fašistov bi se avstrijska politika približala madžarski. Ustvarila bi se enotna politična ideologija dveh držav, ki jo podpira zlasti italijanski fašizem. S tem bi bila Jugoslavija in ostali Balkan obkrožen z močnimi sosedji, ki so po svoji naravi, ker niso zadovoljni z mirovnimi pogodbami, imperialisti in grade to svojo politiko na narodnostnem šovinizmu in deloma tudi verstvu, ki so najboljši pomočnik v vsaki vojni demagogiji.

V Avstriji so ta stremjenja v zadnjih volitvah doživela poraz. Poraz pa ne bo ugodno vplival le na notranje razmere, ker so s tem izpodrezane korenine nacionalnega in verskega fašizma, ampak mora zlasti ugodno vplivati na sosedne države, ki žele imeti dobre sosedbe in mir z njimi ter same svobodo in varnost, da se lahko normalno razvijajo.

Jugoslovani moramo biti torej hvaležni avstrijski socialni demokraciji, ki je s svojo sijajno zmago utrdila mir in preprečila grozečo reakcijo ne le doma, ampak v vsej srednji in južni Evropi.

Možati nastop avstrijske socialne demokracije zasluži naše priznanje in moralno pomoč.

Ali si že član »Cankarjeve družbe«? Poskrbi, da bodo tudi Tvoji prijatelji postali naročniki. Za 20 Din dobite štiri lepe knjige.

Usoda delavcev pod fašizmom

Mezde znižujejo, ne da bi poslušali mnenja strokovnih organizacij.

Prvič se je izvedlo znižanje delavskih mezd v Italiji proti volji fašističnih strokovnih organizacij. Medstrokovni centralni strokovni odbor, ki mu pripadajo tudi podjetniške zveze, je sklenil, da delodajalci ne smejo izvršiti nobenega znižanja mezd, preden tega ne odobre pristojne fašistične delavske organizacije. Sedaj se pa pritožuje v četrtek v uvodniku list »Lavoro Fascista«, glavno glasilo prisilnih strokovnih organizacij, da so podjetniki predrzno kršili ta dogovor.

V posameznih strokah so podjetniki znižali mezde kar za 10 do 30 odstotkov, ne da bi delavske organizacije vprašali ali upoštevali njih argumente.

V kolektivnih pogodbah so določene najnižje in najvišje mezde za posamezne kraje in obrate. Podjetniki so pa sedaj razlagali te dogovore tako, da plačujejo povsod mi-

nimum, čeprav proti pogodbi oškodujejo s tem kvalificirane delavce za 10 do 35 odstotkov. Minimum, ki zadošča komaj za najnujnejše življenje in ni bil nikdar določen za kvalificirane delavce, velja danes za podjetnike kot maksimum. List imenuje to početje kot nezaslišano in trdi, da nasprotuje tako poveljevanju Carta del Lavoro temeljnim določbam glede dela, ki je vendar največja pridobitev fašistične revolucije. Članek kliče na pomoč ministristvo korporacij. Če ostane to razlaganje podjetnikov brez ugovora od strani fašističnih oblasti, potem so fašistični delavci oropani svojih najelementarnejših pravic. Delavstvo ostane tako popolnoma brez moči in vpliva, kar ne bo imelo narodnogospodarske posledice, marveč predvsem tudi psihološke, moralne in zlasti politične.

Položaj v Avstriji.

Pred novo vlado in sklicanjem parlamenta.

Avstrijske volitve so dosegle velik moralen uspeh proti reakciji in proti šovinističnemu hujskanju proti demokraciji in za vojno razpoloženje. V tem pogledu so avstrijski socialni demokrati izvojevali naravnost sijajen uspeh.

Nova zbornica se mora sestati v smislu ustave najkasneje mesec dni po volitvah, v tem primeru torej dne 9. decembra. Ni pa še gotovo, kaj naj se zgodi s sedanjo vlado.

Socialni demokrati zahtevajo predvsem, da odstopi kancler Vaugoin in oba heimwehrovca, ki po demokratičnih načelih nimata pravice sedeti v vladi.

Mogoče je celo, da ponudi predsednik sestavo vlade navidez socialnim demokratom. Takrat bi prišla v poštev predvsem dr. Renner ali dunajski župan Seitz. Mogoče pa je, da bodo krščanski socialci skušali napraviti koalicijo meščan. strank. Tedaj bi dr. Seipel igral prvo violino; vendar je ta kombinacija zaen-

krat malo verjetna, ker sta bila ravno Seipel in Vaugoin, ki sta spletkarila proti Schobrovi vladi. Jako pogosto se čuje tudi mnenje, da se izvoljeni parlament zopet razpusti ter razpišejo nove volitve. Tak eksperiment bi, vsaj po našem mnenju, ne imel za reakcijo boljšega uspeha.

Socialni demokrati bodo uravnali svojo trezno politiko absolutno v obrambo avstrijske parlamentarne republike.

Desničarski kurz v Avstriji ostane?

Šele nekaj dni po volitvah so prišli oholi reakcionarci do sapa in trobijo v svet, da mora ostati v Avstriji še dalje desničarski kurz.

Prepričani smo, da se ta oholost ne bo obnesla, ker v politiki v Avstriji tako z ozirom na politične kakor na gospodarske razmere ne bodo zadoščale fraze in protiljudska ter protidelavska politika.

Avstrija je sicer svobodna demokratska republika, ki pa je gospodarsko odvisna od inozemstva.

Francoski vojni proračun.

40 milijard dinarjev za vojaštvo.

Francoski vojni proračun izkazuje 12.2 milijardi frankov, in sicer: za armado 4.8, za mornarico 2.8, za kolonijalne bojne sile 2.3 in za letalstvo 2.2 milijarde frankov. Razen tega

obsega še ostali proračun raznih vojni potrebščin za 4 do 5 milijard frankov. V naši valuti znašajo te postavke okoli 40 milijard dinarjev.

V obrambo miru.

Hoover proti vojni.

Predsednik Zedinjenih držav Hoover je imel govor povodom 11. obletnice premirja. Omenil je Kellogove pogodbe in pa londonsko razorožitveno konferenco, ki da sta dva važna mejnika v borbi za svetovni mir. Po njegovem mnenju ni več daleč čas, ko se bo posrečilo odstranjevati vse spore med narodi potom razsodišnega postopanja. Zaenkrat je že gotovo, pravi Hoover, da je med narodi in državami še mnogo netiva za spore in da more iz teh sporov še vedno kje izbruhniti kaka nepričakovana vojna. Kar se Evrope tiče, je izjavil Hoover, kjer je položaj poseben že od nekdaj napet, mislijo, da je treba vsak spor reševati samo s silo. Toda počasi pa bodo morali to svoje mnenje zamenjati s prepričanjem,

da je mogoče tudi najbolj nemogoče spore reševati na miren način.

Macdonald o razorožitvi.

Ministrski predsednik Macdonald je imel na banketu v Guilthalu daljši govor v spomin enajste obletnice miru, v katerem se je obširno bavil z razsodiščnim postopanjem ter vprašanjem razorožitve. Med drugim je rekel, da morajo vsi narodi doprinesiti svoj delež k delu za splošno razorožitev in s tem dokazati, da ne žive več v oni miselnosti kot leta 1914—1918. Velika Britanija je vsak trenutek pripravljena prevzeti vodstvo pri razorožitveni akciji ter bo posvetila temu vprašanju vse svoje sile ter pozornost.

Kaj imajo nemški delavci od vladnih razsodišč v mezdni sporih?

Znižanje mezd.

Berlinski kovinarji so hoteli s stavko preprečiti znižanje mezd, ki so ga podjetniki naznanili. Dejansko pa je bil izpor kovinarjev. Podjetniki so hoteli reducirati mezde prvotno za 12 odstotkov. Po večtedenski stavki in obravnava je posredovala vlada in obe stranki sta se podvrgli razsodišču tarifnega urada, tako delodajalci kakor kovinarska organizacija.

V smislu dogovora se je razsodišče res sestalo in sklenilo, da smejo podjetniki znižati mezde za 8 odstotkov na dan, in sicer polovico takoj, polovico z 18. januarjem 1931.

Naravno je, da je bilo delavstvo razočarano, ker je pričakovalo, da bo sodišče določilo kako srednjo postavko, morda 4%, ne pa se izreklo za višjo postavko kakor so jo podjetniki takorekoč še zahtevali.

Listi menijo, da je bila ta razsodba izrečena na željo kanclerja Brüninga. Pozabiti pa tudi ne smemo, da je v nemški vladi voditelj krščanskih socialcev Stegerwald minister socialnega skrbstva.

Celo v »Berliner Tagblattu« imenuje članek to razsodbo Pyrrhovo zmago kovinske industrije, ki ne more roditi dobrih posledic.

Članek poudarja, da so prav delavci konzumenti in z gospodarskega stališča bi bilo le pametno, če bi vlada in industrija predvsem znižali cene živlenskimi potrebščinam in šele potem mislili na redukcijo mezd.

Razsodba je politično in gospodarsko slaba. Kričanje o znižanju produktivnih stroškov postaja tako predrzna fraza, da se ob stvarnem razmotrivanju popolnoma pozablja, da te trditve niso resnične. Pa tudi politično je za podjetnike ta manever skrajno nesrečen, ker se tira delavske množice v skrajno razburjenost, ki so pričakovale, da se izreče pravična razsodba.

Glede zahteve, da se znižajo sorazmerno tudi cene živlenskimi potrebščinam. Na drugi strani se pa vlada izgovarja, da je znižanje cen živlenskimi potrebam nemogoče. — Šestdeset odstotkov nemškega naroda so delavci in nameščenci, torej tudi glavni konzumenti.

Železninarski kapital in vlada nista hotela teh važnih momentov upoštevati, zato nosita tudi odgovornost za nadaljnji razvoj.

Delavstvo je nad dogodkom razburjeno in razočarano. Kovinarska zveza se je o stvari posebej posvetovala danes na posebni seji.

Nedvomno pa je delavstvo izgubilo ob tej priliki zaupanje v takozvane tarifne urade, ki imajo namen posredovati med delodajalci in delavci v sporih.

Vladna kriza v Belgiji

V belgijski vladi je nastal spor zaradi flamskega jezika. Odstopili so štirje liberalni ministri, na kar je predsednik podal demisijo cele vlade.

Lappovci zmagali v finskem držav. zboru.

Dne 11. t. m. je bil v finskem državnem zboru sprejet Lappovski zakon proti komunistom s 66 glasovi. Za predlog so glasovale vse meščanske stranke. Zakon je naperjen obnem proti socialistom.

Veličastna proslava delavske pesmi v Celju.

Pevska podzveza ustanovljena. — Sijajen koncert pev. društev »Svobode« ob ogromni udeležbi.

Preteklo nedeljo je doživela delavska pesem v Celju tak trijumf, kakor še nikdar.

Najavljeno ustanovno zborovanje pevske podzveze »Svobode« se je izvršilo v dopoldanskih urah v najlepšem redu in z veseljem sporočamo vsej delavski javnosti, da je pevska podzveza »Svobode« ustanovljena.

Popoldne se je pa vršil **pevski koncert** pevskega zborov »Svobode« iz Maribora, Hrastnika I in II, Zabukovce in Celja. V nabito polni dvorani Narodnega doma je zaorila delavska pesem in izzvala ogromne aplavze, da ne rečem eksplozije navdušenja in zanosa. Pa kdo naj bi ostal ravnodušen ob mogočih akordih dvigujoče se: Dani se! in osvežujočih melodijah: Planinske rože, ki jih je prav dobro znal Hrastnik II.

Ni naš namen, da bi vsevprek hvalili, ker taki pevski koncerti morajo služiti pevskega zborov kot korektiv, kar je na njihovem predvajanju dobrega in kaj bo treba še izpopolniti. Taki koncerti morajo vzbuditi med pevskega zborov plemenito tekmovalnost in pobudo k vedno večji izpopolnitvi.

Pevski zbor **Zabukovca** je pokazal mnogo dobre volje in dasi je še mlad, ni imel preveč treme. »Vzbujenje duhov« je pretežka pesem za tako mlad in še maloštevilen zbor. Ko se bo prihodnjič sestavljal program takemu koncertu, naj organizatorji strožje pazijo, da bo dobil vsak zbor take komade, ki odgovarjajo njegovim močem. Predvajanje pesmi je bilo prenašlo in zbor bo moral spopolniti zlasti prve base. Solista ima dobrega in je zbor kot ce-

lota napravil prav prijeten utis. So-deč po njihovem pogumu pričakujemo in smo prepričani, da bo zbor prihodnjič še v odličnejši formi.

Maribor si je izbral težek program in ga je izborni obvladal. Impozantna lepota skladnosti in gracioznosti, s katero predvaja. Mariborčani so se zlasti odlikovali v predvajanju »Zaljubilo se je solnce« in »Izpremenjeno srce«.

Imeniten je Hrastnik I. in imeniten njegov pevovodja. Silno je užgala Špoljerjeva »Malo ja — malo ti«, ki jo je zbor ponavljal. Prelovčeva: Slava delu! je pa elektrizirala poslušalce, da so izbruhali v eksplozije aplavza. Pevovodja ima originalno interpretacijo, zbor je jako številen in ima zlasti II. base, ki vzbujajo respekt.

Celjani so imeli v nedeljo svoj dan. Vtis je napravilo že njihovo impozantno število. »Pevsko slogu« je odpel zbor z vehemenco in nenadkriljivim navdušenjem. »Dvanajst razbojnikov« je naredilo svoje in: »Moj kosa je križavna« nas je privedla iz ponosnih ruskih poljan med poskočne pastirje naših planin. Višek slavnostnega razpoloženja je vzbudila lastna skladba voditelja zbora Cirila Preglja, kateremu je plačal ta dan ves ogromni trud, ki ga je imel do sedaj z zborom. Dobil je lep šopek rdečih nageljev in s. France Svetek se mu je po nalogu pevskega zbora ob viharjem pritrjevanju občinstva lepo zahvalil.

Bil je krasen dan, zato se vsem pevcem iz Maribora, Hrastnika, Zabukovce in Celja zanj iz dna srca zahvaljujemo. Obrov.

Iz rudarskih revirjev.

Nesreče v revirjih in beda rudarjev. Komaj so položili k zadnjemu počitku rudarja Franca Peršeta, ki se je na zapadnem obratu v Trbovljah smrtno ponesrečil, že prihaja iz Zagorja vest, da se je dne 8. t. m. v kotredeškem rovu težko ponesrečil P. Bukovšek. Imenovani je na svojem odkopu odbil krovino za vzpostavo opore. Pri tem pa se je utrgal večji kos krovne premoga, ki je podsul Bukovška. Le srečnemu slučaju in pa prisotnosti duha njegovega tovariša Majdiča, ki je moral na prsih na tleh ležečega razbiti premogovno plast, se je zahvaliti, da Bukovška ni zdrobilo. Kljub težkim poškodbam je upati, da bo Bukovšek še sposoben za delo. — **Pomanjkanje med rudarji narašča.** V novembru mesecu, ko bi morala biti največja zaposlitev, se dela še samo 4 do 5 šihov tedensko. Če vzamemo, da se na zimo v vsaki družini zvišajo potrebe za razne nabavke, potem si

lahko mislimo, da rudarji ne bodo v stanu svoje družine niti z najpotrebnejšim preskrbeti, ker so v tem letu izgubili približno do 70 delovnih dni. Ali je čudno, če se rudarsko dekle odpravi v gozd po gobe za skromen obed in tam od slabosti in lakote omedli. Čuje se, da razna dobrodelna društva, kakor Ciril-Metodova in Vincencijeva družba in še nek drug odbor zbirajo prostovoljne darove za uboge rudarske družine. Izgleda pa, da je to bolj časopisna reklama, nikakor pa velikopotezna akcija. **Sploh pa je žalostno, da se za rudarje beriči, ko pa ti vendar delajo in ustvarjajo.** Boljše bi bilo, da bi tisti, ki hočejo na ta način igrati samaritance, pomagali rudarjem, da bi mogli prisiliti Trboveljsko družbo, da bi jim za njih delo plačala, kolikor je isto vredno, potem pa rudarjem ne bo treba stradati in nikomur zanje beričiti!

— — —

Doma in po svetu.

11. novembra 1918. Dne 11. novembra 1918 je bilo sklenjeno premirje. Države zmagovalke v svetovni vojni so se tega dneva spominjale in druga drugo poveličevale. Ta dan bi morala biti manifestacija za trajen mir. Kakor je bil konec vojne razveseljen dogodek, je vendar dan premirja spominski dan vsega gorja, ki ga je donasala vojna; spominski dan človeške demoralizacije, ki je dopuščala pohotnemu vojaškemu imperializmu, da je vojna nastala. Ta dan naj pomeni za nas: nikdar več vojne!

Ali res cene padajo? Že nekaj časa prinašajo razni časopisi poročila o neprestanem padanju cen, in sicer tu in v inozemstvu. Toda človek se vpraša, kako je mogoče, da se to padanje cen na trgu in v prodajalnah nič ne pozna. Kmet tarna, da nič ne pridelja, oziroma, da mora vse pridelke prodajati po naravnost sramotni ceni. Med tem pa mora konzument plačevati vse življenske potrebščine po cenah, kakršne so bile pred padanjem cen. Je silna uganka, kam gre razlika med ceno, za katero producent prodaja svoje pridelke ter ceno, ki jo plačuje konzument v trgovini? To bi bil hvaležen predmet, da se z njim pobavijo oni ljudski predstavniki, ki so naše ljudstvo zastopali pri predstavnikih vlade. Pa ne vem, če se je kateri na to spomnil. Baš čitamo, da se vlada v Berlinu zelo interesira za cene kruha, mesa in mleka in da zahteva od trgovcev na drobno, da morajo takoj cene prilagoditi cenam na debelo, ki so tudi tamkaj padle. Tako se bo moralo n. pr. mleko prodajati za en pfenig, torej za 13 in pol pare v našem denarju, ceneje kot dosedaj. Kruh se bo prodajal za štiri pfenige ceneje. Seveda smo pa mi tako kavalirski, da niti ne upoštevamo par, ampak kvečjemu se zmenimo za dinarje. Trebalo bi, da bi enkrat dobili jasnost, kako stoji z razmerjem cen. Potem bi bilo treba, da bi se enkrat dobili **drobiž**, ki bi kaj zalegel, kajti dinar ima samo svojo vrednost — navidezno — kadar ga delavec prejme, ne pa, kadar ga izdaja. To je eno najbolj perečih ljudskih vprašanj, ki se tičejo velike večine naroda. Nek dunajski list je objavil, da namerava Jugoslavija uvesti monopol na žito, to se pravi, da bo vlada prevzela nakup in prodajo žita. Z ozirom na strašno navijanje cen, ki jih vrše žitnaborzni spekulanti pri nas, bi to bilo le pozdraviti. Toda poročilo pristavlja, da se **namerava potom monopola cene v notranjosti naše države znatno dvigniti zato, da bi se potem lahko cene za izvoz zvišale.** Na ta način bi prišli domači konzumenti iz dežja pod kap. Takšne odpomoči si pač ne moremo želeči, da bi mi ceno doma plačevali za inozemstvo, kar se sicer že deloma sedaj vrši. Upamo, da so

to tudi prazne kombinacije. Ampak nekaj drugega bi vlada lahko storila, da obvaruje producenta in konzumenta. Ona naj prevzame od producentov vse žito po primerni ceni ter ga potem porazdeli na konzumente brez dobička plus režija. S tem bi preprečila špekulacijo in cene bodo še vedno tako nizke, da bo izvoz mogoč. **Torej cene se morajo znižati in ne morda še zvišati!**

Bivši Radičev poslanec Karl Kovarčević sklicuje dne 7. decembra v Zagreb velik kmetiški tabor, na katerega pride po njegovem mnenju 80 do 100 tisoč kmetov iz cele bivše hrvaško-slavonske dežele. Prireditelj je patriotska demonstracija.

Izid parlamentarnih volitev v Avstriji in »Slovenčev« komentarji. Prejeli smo: Zelo težko stališče je imel »Slovenec« v času volilne borbe v Avstriji, ko je moral gledati, kako se družijo njegovi somišljeniki v Avstriji s heimwehrovskim fašizmom. Hitlerjevimi in madžarskim, in ima kot edini cilj, s pučem vzpostaviti najpoprej fašistično diktaturo, kateri bi sledila obnovitev habsburške monarhije z Otonom na prestolu. Čitali smo »Slovenčeve« komentarje in kritiko o stališču krščansko - socialne stranke, ki se je družila in vezala s »Heimwehrovci«. Sedaj po volitvah pa vidimo vso njegovo neiskrenost, ko odobrava postopanje koroških Slovencev, da so s svojimi glasovi z vso vsmo podpirali krščanske socialce, torej one, katerih postopanje zaradi zvez s fašističnim »Heimwehrom« je poprej kritiziral. Kje je tukaj iskrenost? Če »Slovenec« dobro ve, kake zveze imajo njegovi somišljeniki v Avstriji in kak namen imajo v slučaju volilne zmage, kako se more veseliti, da so tudi koroški Slovenci pomagali tej lepi družbi? Ali kljub vsem odkritim in prikritim borbam je avstrijsko socialistično delavstvo častno odbilo in premagalo združeni reakcionarni naval na demokracijo in republiko. S tem je manifestiralo za svetovni mir, katerega hoče kaliti združena reakcija vseh dežel. Za to je avstrijsko socialistično delavstvo lahko dvojno ponosno na svoj nedeljski uspeh.

Zopet požar na Bledu. V nedeljo ponoči okoli 11. ure je pričela goreti hiša Franceta Rogača v Zagoricih. Požar je uničil hišo, hlev in skedenj skoro popolnoma. Zločinca še niso izsledili. Gre nedvomno za duševnega bolnika, ker se požari tako pogosto ponavljajo.

S pripravljane razorožitvene konference v Ženevi. Na pripravljani razorožitveni konferenci v Ženevi je nemški delegat Bernstorff zahteval, da se izvede razorožitve tudi na kopnem, ker brez nje sploh ne more biti

Ivan Vuk:

Usoda malega Marka

»Ne taji,« ga strese žandar za ramena. »Stvari, ki si jih pokradel.« Marko osupne.

»Nič nisem kradel.« Marko se je ogledal in videl, da stoji njegov tovariš molče ob strani in gleda v tla.

»Prodajalca časopisov sva,« reče tovariš, »in ne krađava!«

»Vemo,« je odgovoril žandar. »Bosta že na policiji povedala. Alo, stopajta!«

Marko je slišal besedo policija in se je spomnil, da mora tam dobiti papir, kjer se govori, kdo je, kakor mu je povedal upravnik časopisa.

»Ali je to tisto, kar potrebujem,« je pomislil Marko. Ko pa je stopil na ulico in videl tri žandarje, ki so ju gnali z nasajenimi bajoneti, mu je takoj prišlo spoznanje. Videl je namreč take ljudi doma v Aleksincu in je vedel, zakaj so.

»Kakor hudodelca me ženejo,« mu je reklo nekaj in strah ga je postalo. V tistem hipu je pa pristopila k njemu tudi Beda in se mu nasmehnila.

»Pozdravljen, Marko; ej, vesela te bo mati.«

»Mati,« je ponovil tiho in vsa bolečina je bila v teh besedah.

Ko je stal Marko v pisarni policijskega uradnika, je bil v njem že storjen sklep: Mati ne sme zvedeti za to sramoto. Umrla bi od žalosti. Pred sabo je zagledal zopet Bedo.

»Kaj pa ti tu?« je vprašal in nato sam pristavil: »Sicer pa je tu tvoje mesto!«

Beda je stopila bliže k njemu in je rekla:

»Prišla sem, da te vidim. Zakaj dolgčas mi je bil po tebi. Pa sem rekla: Poglej no tistega Marka, kaj neki dela? Saj je tvoja dolžnost, da pogledaš za njim.«

»Hvala za tako pažnjo,« je odvrnil Marko. »Bolje bi bilo, da bi se ne zanimala zame.«

»Eh,« je rekla Beda. »Neuljuden si, dečko. Kaj ne veš, da so me poslali tisti, ki so kupili kri tvojega očeta? Ti si sicer šel s hudobnim namenom, da zaslužiš denar in me poženeš iz hiše. Toda to ni tako lahko. Veš, oni, ki so kupili tvojega očeta, so mi dejali, da se ne smem umakniti od tebe in tvoje matere. Ker, so rekli, taka je cena za tisto kupljeno kri...«

Uradnik je pogledal Marka in pomohil pero v črnilo.

»Odkod si?« je vprašal trdo. Marku je takrat šinilo v glavo.

»Kaj, če ni to dogovorjeno z Bedo, da bi mučila mater?«

Ozrl se je na njo, ki je stala tam v kotu in grenak nasmeh je zganil njegove ustnice.

»Kaj ne boš odgovarjal,« se je zadržal policijski uradnik nad Markom. »Še malone v plenicih, pa že tak nepridiprav.«

»Ničesar nisem zakrivil,« je odgovoril Marko.

»Vprašal sem te: Odkod si?«

»Iz Aleksandrovc,« je odgovoril deček pogumno in se po strani ozrl na Bedo.

»Ne boš,« je pomislil.

»Kako se zoveš,« je vprašal dalje policijski uradnik.

»Marko Ristić,« je odgovoril že docela hrabro Marko.

»Po kaj si prišel v Beograd?«

»Da zasluži. Brat in sestrice so lačni in mama tudi.«

Pri spominu na bratca, sestrice in mater se mu je storilo milo in tiho je začel plakati.

Policijski uradnik se je naslonil nazaj, ga pogledal od nog do glave in ponovil zbadljivo:

»Da zaslužiš?.. Aha.. Znam..«

Nato se je razjezil vsled dečkovih solz in se zadržal:

»Kaj se emeriš, nepridiprav? Doma bi ostal in priden bi bil. Zakaj si se prišel potepat v mesto in krast.«

»Ničesar nisem ukradel,« je odgovoril Marko.

»To bomo videli,« je rekel uradnik. »Pošteni dečki ne hodijo spat v razpadajoče hiše.«

»Nisem vedel kam drugam in deček me je vzel s seboj. Nikdo drugi se ni hotel pobrigati zame. Noč pa je že bila.«

Uradnik je namignil žandarju.

»Odvedite ga!«

Kratko je rekel, kakor pri vsakem drugem hudodelcu. In žandar je prijel dečka za ramo, kakor je imel navado, da je prijemal vsakega, nad katerim je uradnik izrekel besede: »Odvedite ga!« ter ga je odvedel po stopnicah v klet, kjer so bili zapor za vse, ki so jih privedli na policijo, ne oziraje se, ali so bili resnični hudodelci in postopači, ali pa pomotoma sem pripeljani, bodisi da so šteli deset ali petdeset let.

(Dalje prihodnjič.)

govora o pravi razorožitvi. Kar velja za pomorsko razorožitev, mora veljati tudi za oboroževanje na kopnem.

Praznik republike. Avstrijski socialni demokrati so kot vsako leto priredili tudi letos na državni praznik, 12. novembra, na Dunaju slovesno povorko, katere se je udeležilo ogromno število prebivalstva. Predsednik republike Miklas je imel v radiu govor ter povdaril, da so volitve pokazale, da hoče avstrijsko ljudstvo demokracijo in da je proti fašističnim eksperimentom. (Kako se to strinja s stališčem Vaugoinove vlade?) Parlament bo sklican za 9. decembra.

Major Pabst zopet v Avstriji. Izgnanega heimwehrovca majorja Pabsta so njegovi tovariši na Brennerju v sredo sijajno sprejeli, ko se je vrnil iz Italije. Odšel je v Inomesto, od tam se vrne na Dunaj z grožnjo, da bo nadaljeval politiko proti demokraciji.

Koliko je cesarju zvestih volilcev v Avstriji? V Avstriji je kandidirala tudi cesarju zvesta ljudska stranka in je dobila — 157 glasov. Iz tega uspeha habsburških monarhistov je jasno razvidno, da je avstrijski habsburški monarhizem prazen bavljav in ga slikajo kot nevarnega zmaja popolnoma po nepotrebnem. Tudi knez Starhemberg je temeljito pogorel s svojim velikim topom, ker je danes realno življenje prereno, da bi utegnile komedije mnogo vplivati na volilstvo.

Odbor za pocenjenje živil so ustanovili v Nemčiji. V odboru so med drugimi finančni minister, minister prehrane, minister dela, gospodarski minister in pruski trgovinski minister. Vršijo se pa že borbe za znižanje krušnih cen. Manjši peki so znižali cene kruha za 4 pfenige, tovarne kruha se pa znižanju cen upirajo.

Venizelos — vojni minister. V Grčiji izvede predsednik vlade Venizelos več izprememb v vladi. Sam je prevzel še vojno ministrstvo, kar znači, da se hoče opirati tudi v — politiki na vojsko.

Prehlajenje, influenza, gripa ter vobče pri vsakem nerazpoloženju, kjer je nekaj vročine poleg je treba, da drgnete telo s preparatom **Alga**. Vročina popušča, spanje je lahkotno in zdravo. Skrbite, da bo telo sveže in duh čil.

Požig šole v Julijski Benečiji. V Bovcu so dne 10. t. m. zvečer neznanci zažgali šolo. Ogenj je bil položen v italijanski knjižnici. Ogenj sta pri opazili italijanski učitelji, ki sta stanovali v pritličju šole, knjižnica se je pa nahajala v prvem nadstropju. — Razume se, da italijansko časopisje divja proti domačinom.

Hiša se je porušila v Lyonu na Francoskem. Dne 13. t. m. se je v Lyonu zrušila stara dvonadstropna hiša. Razvaline so porušile več sedmih manjših hiš. Nesreča se je zgodila ponoči in je podsula nad 30 ljudi. Reševalna dela so šla počasi od rok. Iz razvalin so izvlekli prvi dan 7 ranjencev in 4 mrtvece. Pod razvalinami se nahaja tudi 9 re-dovnic.

Nezaposlenost še vedno narašča. V Zedinjenih državah so uradno ugotovili nedavno, da je v državi 3 in pol milijona nezaposlenih. V Angliji pa je znašalo število nezaposlenih dne 3. novembra 2.263.127. V enem mesecu je naraslo število nezaposlenih več kot za 25.000. — Kaj naj store vsi ti izobčenci iz narodnega gospodarstva in družbe?

Prohibicija v Zedinjenih državah bo odpravljena. Predsednik Zedinjenih držav Hoover je imenoval komisijo, ki naj prouči vprašanje prohibicije. Komisija je dovršila svoje delo in priporoča točenje in pridelovanje piva do štirih stopinj alkohola. Istotako naj bi se prodajalo vino, ki ne sme imeti več kakor štiri stopinje alkohola. Vse kaže, da Amerikanci dobe v kratkem svobodo pijančevanja, če se jim bo poljubilo.

Nalagajte svoje prihranke v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg št. 6.

Maribor.

Kulturno delo v mariborski »Svobodi«.

Kakor vsako leto, bo tudi v letošnjem zimskem času prirejala »Svoboda« **tedenska predavanja**, vendar v večjem obsegu kakor doslej. Odbor je pridobil letos za predavanje najboljše mariborske predavatelje (prof. Faval, Golouh, Grčar, Petejan, prof. Stupan, prof. Teplý in dr. Žgeč), ki bodo predavali o zgodovini, sociologiji, gospodarstvu, vzgojeslovju itd.; na posebno željo se bodo organizirala tudi predavanja o zdravstvu. Predavanja se bodo vršila **vsako sredo ob pol 8. uri zvečer** v društvenih lokalih na Slomškovem trgu št. 6. **Prvo, otvoritveno predavanje** pa bo **v sredo, dne 19. novembra, ob pol 8. uri zvečer v kinu Apollo**; kot predavatelj bo nastopil **Rudolf Golouh**, pred predavanjem pa bo zapel pevski odsek »Svobode« nekaj pesmi. Vstop prost.

Razen predavanj pa bo organizirala »Svoboda« tudi **delavske predstave** v gledališču in sicer po zelo znižanih cenah (od 12 Din navzdol). **Prva predstava** bo **v soboto, dne 22. novembra**, in sicer izborna Nušičeva komedija **»Gospa ministrovka«**. — Vsakdo, kdor se hoče pošteno nasmejati, naj si pravočasno priskrbi vstopnice pri zaupnikih ali pa v čitalnici »Delavske zbornice«. Delavske predstave se bodo vršile vsak mesec enkrat; na sporedu imamo lepe drame s socialnim obilježjem in pa tudi opere.

Vse delavske zaupnike in predstavnike delavskih organizacij prosimo, da pridejo v ponedeljek, dne 17. novembra, ob 7. uri zvečer v Delavski dom, Frankopanova ul. 1, po letake za predavanje in vstopnice za predstavo. — Odbor.

Na meji ustreljen. Minulo sredo so pri Zgornji sv. Kungoti finančni organi prijeli neznanega moškega, ki je menda hotel prekoračiti mejo. Ko so ga nato hoteli izročiti orožništvu, se jim je neznanec iztrgal ter stekel proti meji. Ker se na poziv službojočega organa ni hotel ustaviti, je le-ta streljal in ubežnika smrtno zadel. Pri preiskavi ustreljenega se je izkazalo, da je identičen s 34 letnim Gottfriedom Lazarijem, ključavničarjem iz Maribora. Domneva se, da je Lazar bil komunistični kurir.

Člansko zborovanje konzumnega društva za Slovenijo, oddajališče v Mariboru. V nedeljo, dne 16. novembra t. l., se bo vršilo ob pol 15. uri v gostilni »Friedau« na Pobrežki cesti združeno zborovanje Konzumnega društva s sledečim dnevnim redom: 1. Poslovno poročilo krajevnega odbora. 2. Poročilo delegata načelstva o poslovanju združenja in računskem zaključku za leto 1929-1930. 3. Razprava o predlogih. — Dolžnost vseh kupujočih članov je, da se tega zborovanja polnoštevilno udeležijo.

Manufaktura, krzno, trenchcoati, Hubertus-plašči, usnjene suknje in pletenine. L. Ornik, Maribor, Koroska cesta 9. — Plačilne olajšave!

Polnilna peresa dobite že za 18 dinarjev v papirnici Ljudske tiskarne. Oglejte si jih!

Celje.

Celjski podžupan odstavljen. Celjski podžupan dr. Ogrizek, znani pristaša bivše SLS, je prejel dne 11. t. m. odlok kraljeve banske uprave v Ljubljani, s katerim je bil razrešen dolžnosti kot podnačelnik in odbornik mestne občinske uprave v Celju.

Industrijec Majdič Peter je dne 12. t. m. umrl v Spodnji Hudinji pri Celju. Lastnik je bil parnega mline, tovarne kočev in šamote ter deležnik tekstilne tovarne v Jaršah. V Celju je pozneje ustanovil veliko trgovino z železnino. Dočakal je 70 let.

Zabukovca.

Delavsko gledališče. Tukajšnji dramatični odsek »Svobode« priredi v nedeljo, 16. novembra, v dvorani g. Pikla v Grižah tridejansko burko »Tom Sawyer«, sketch po Molierjevih »Skapinovih zvijačah«. Igra bo vzbujala obilo smeha, zato ne zamudite ugodne prilike!

Zalog.

Otvoritev oddajališča Konzumnega društva. S 1. nov. t. l. smo v našem okolišu otvorili Konzumno društvo, oddajališče v Zalogu. Ni nam treba posebej poudarjati važnost tega dogodka za našo, kakor že vsi trdimo, »delavsko občino«. Predvsem, kar moramo storiti, je, da tem potom izrekamo

Neguj tudi Tvoje lepe zobe

da bodo pristojali
Tvojim rudečim
ustnicam in nežni-
ma licama. Upotre-
bljavaj dnevno edino

Sargov
KALODONT
Lepši zobje

Svetovno gospodarsko razdejanje.

Z brzovlakom v kaos.

(Nadaljevanje.)

Jasno je, da je mogla trajati ta faza le do momenta, ko se je lačni trg nasitil in napolnil z blagom. Tempo svetovne industrije in tudi agrarne produkcije se je večal in moralo je priti do leta 1923-24, ko je nastopilo iztreznjenje. Vsaki konjunkturi sledi kriza po principu valovanja in sedanja kriza je pričela takrat. V kratkem razdobju sta bila producent in trgovec postavljena pred nov problem. Znašla sta se naenkrat v položaju, da je treba šele **poiskati trgov**, kjer se bo producirano blago lahko prodalo. Naletela sta na **konkurenco**, ki je ravno tako iskala trga, izkazalo pa se je, da je trg že napolnjen, da je z blagom dobro založen, pričela se je **doba konkurenčnih bojov in cene so padale**. Producent je bil prisiljen gledati tudi na **kvaliteto izdelkov** in krajevni okus, pa je moral znižati tudi cene, če si je hotel vsaj za nekaj časa zasigurati odjem. Ljudje vseh slojev, ki so si v fazi verižništva na lahek način pridobili velike dobičke, so v pričetku nove faze in v strahu pred razvred-

notenjem denarja investirali svoje **kapitale v produkcijo in obrati so rasli**, kakor gobe po dežju. Ta faza se v bistvu sedaj zaključuje, ker je pokazala svojo popolno neupravičenost, zapušča pa nam strašno razdejanje.

Povedali smo že, da je čez dalje silnejša konkurenca pritiskala **cene navzdol**, kar se je seveda poznalo najprej v veliki trgovini, dočim je detajlna trgovina sledila padanju. Padajoča tendenca traja še dalje in vsak dan nam v tem oziru prinese nova presenečenja, ker **nekatero ceno ne krijejo več niti produkcijskih stroškov**, kaj šele vrednosti blaga samega. Padle so cene žitu, premogu, bombažu, volni, lesu, petroleju, bakru, cinu, železu, svincu itd. itd., skratka padec cen je tako vsesplošen, da ni izvzet skoro noben predmet in bi se morale konzumentske množice takega padanja le razveseliti, če bi imelo le količjak zdravo podlago, v tem slučaju pa je to baš nasprotno.

srčno zahvalo za uvidevnost centralnemu vodstvu. Nadalje pa pozivamo vse delavstvo našega kraja, da nabavlja vse svoje potrebščine edinole v tej delavski zadrugi v našem okraju. Malomarnost ali neuvidevnost naših delavcev, tako fizičnih kot duševnih, bi bila, ako bi ne uvideli te potrebe, podpirati delavsko gibanje kulturno, strokovno in gospodarsko. Bodimo odkriti: Le če bomo aktivni tudi v naših institucijah, bomo lahko zaznamovali uspehe. Zato delavci brez raz-

like vas pozivamo, da se brez vseh pred-sodkov vpišete in postanete člani našega delavskega Konzumnega društva, oddajališča v Zalogu. — Več delavcev.

„Priatelj prirode“.

Priatelj Prirode, Maribor. Ponedeljek, dne 17. novembra, ob pol 20. uri odborova seja v društvenem lokalu, Frankopanova ulica 1.

Ferdo Delak:

Politično gledališče.

(Konec.)

Odrska slika v »Hoppla, wir leben« je predstavljala v glavnem svetlobno-transparentna oddeljena, ki so vezala odrsko širino z odrsko višino. »Rasputinovo« scenično sliko lahko nazovemo segmentni-globus-oder. V obeh inscenacijah opazimo eno težnjo: vezati posamezni prizor z univerzalnim družabnim postankom. Inscenacija »Švejska« in »Konjunktura« podčrta vedno jasnejši dinamični princip: v odru na valjih, ali v tekočem traku in v dramatično-dinamičnem sestavu igre. Scenične slike v »Hoppla« in v »Rasputinu« so patetične odrske zgradbe, konstrukcije iz lesa in železa, v »Švejsku« si je pa Piscator izbral komično možnost odrske arhitektonike. Tudi filmskih vložkov ne smemo jemati le kot interesantno obogatitev režijskih sredstev, ampak kot pripomoček, ki omogoča razjasnitev zgodovinskih zvez dramatične snovi. Film da torej komadu samemu gotov zgodovinski pomen.

Iste težnje opazimo tudi v Piscatorjevi dramaturgiji. Tako torej usoda posameznika, z običajnimi moralnimi, duševnimi ali nagonskimi konflikti ne more biti središče dejanja. Spremenjena je torej tudi funkcija

človeka. V ospredje stopa sedaj družabna stran njegove eksistence. S posameznikom nastopi obenem njegov kolektiv, pa tudi v konflikt pride lahko le z družbo. Junak ni sedaj več posameznik, ampak družba, epoha. Tako zadobi dokument odločilno važnost mesto fabule.

Ne več osebnost s svojo zasebno, osebnostno usodo, ampak čas sam, usoda množice je heroični faktor Piscatorjeve dramatike. Naloga kritika torej sedaj ni le zgolj presoja gledališkega, ampak predvsem političnega dela. V ospredje debate torej ne pride več komad kot tak, ampak dejstva komada. P. S.

Napisal sem ta članek kot odgovor na vse izmišljene, potvorjene in preračunane »čopice«, članke in vesti, ki jih je slovensko časopisje prineslo v zadnjem času o Piscatorju. Čemu se lansirajo take vesti, ki jih vsakdo, ki ima le količjak stikov z inozemstvom, spozna kot potvorjene — ne vem. Vem pa, da mečejo slabo luč na naše reporterje.

Kupujte pri naših inserentih!**Tivar obleke**

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE.

Din 240.—, 290.—, 350.—, 390.—, 490.—, 690.—, 790.—;

ZA DEČKE:

Din 250.—, 290.—, 330.—;

GAMBETA OD 11 DO 14 LET:

Din 230.—, 260.—, 290.—;

MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:

Din 130.—, 150.—;

OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET:

Din 110.—, 115.—, 130.—, 135.—, 150.—, 170.—;

RAGLAN:

Din 600.—;

HLAČE

Din 90.—, 105.—, 130.—, 140.—, 150.—, 180.—.

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se boste uverili o resničnosti naših navedb.

Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!

Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

Vrsta

Tek. štev.

Prodajna

cena

50

Prodajna

cena

Pazite

na gornjo ceno!

Veletrgovina Igrač in galanterije

F. König, Celje

USTANOVLJENO LETA 1885

Velika izbira otroških vozičkov, usnjenih izdelkov, kovčegov, ročnih torbic, gramofonov, radio materiala i. t. d. po najnižjih cenah.

Izredno nizke cene! Največja zaloga plošč! Popravila vseh instrumentov!

Tvornica glasbil

MEINEL & HEROLD

Prodajalna: Trg Svobode

Maribor.

Dve električni pečli na prodaj

po jako nizki ceni. Vpraša se v Ljudski tiskarni, Maribor.

Kupujte svoje potrebščine pri naših inserentih.**PREMOG
DRVA
KOKS**

MEJOVŠEK, Tattenbachova ul. 13, tel. 2457.

**PRISTOPAJTE K ZADRUGI
„DELAVSKI DOM“**

Stalna priložnostna prodaja velike zaloge

nogavic, telovnikov, puloverjev,
vsakovrstnih hišnih in kuhinjskih potrebščin, posebno**karlovarske porcelanaste posode**
pri Kormann-u, oddelek ostankov, Maribor, Gosposka ul. 3**Pristopajte k
zadrugi****„Delavski dom“**

r. z. z. o. z. v Mariboru

Pristopnina znaša 5 Din,
delež 125 Din. Vsak delavec,
delavka naj smatra za svojo dolžnost da
bo član te delavske zadruge.**Zbirajte za
tiskovni sklad***Hitro se en zvezek!*od
Papirnice**Ljudske tiskarne
Šlomškov trg 6****Reumatičarji**Nabavite še danes
1 steklenico**ALGA
ZA MASAŽO**kajti že jutri Vas bo
USPEH
IZNENADIL

Če Vas boli ali trga

V {kosteh - rokah - nogah
sklepih - plečih - zobeh
kolkah - žilah - glavi}**ALGA**

PREMAGA BOLEZEN TAKOJ

DOBIVA SE POVSOD

1 steklenica

Din 16.—LABORATORIJ „ALGA“,
SUŠAK4 steklenice „ALGE“ Din 77.—
8 steklenic „ALGE“ Din 131.—
14 steklenic „ALGE“ Din 205.—
25 steklenic „ALGA“ Din 320.—Galože
copate
snežni ževiji**Eksportna hiša „LUNA“ lastnik Albin Pristernik**

Samo na Aleksandrovi c. 19

MARIBOR

Samo na Aleksandrovi c. 1

Za jesensko sezono kakor tudi za bližajočo se božič imam preskrbljeno veliko zalogo in sicer: **nogavice za otroke**, par od Din 5.— naprej, črne, rujave, drap, sive in bele barve, **moške nogavice** od Din 5.— naprej, **damske nogavice** od Din 7.— naprej, **flor-nogavice** od Din 12.— naprej. — Za dobro blago jamčim! Nadalje nudim **vezenino** meter od Din 75.— naprej, **žipke** meter od Din 1.— naprej, **svilene trake** meter od Din 1.— naprej. Vse vrste **sukanca**. **Volnene pletenine-vezenine, švanke, gumbe** in druge potrebščine za krojače in šivilje, po brezkonkurenčnih cenah. — **Lastna pletilnica in predtiskarilja**. — Otroški jopiči s čepicami Din 40.—, jopiči za dečke Din 45.—, jopice za dame Din 55.—, moški jopiči Din 75.— vse iz čiste volne.

Specijalna izložba vseh vrst okraskov za božična drevesa.